

Drago Zorec, ki ima že vrsto let uspešno grafično podjetje v Avstraliji, je dobitnik prestižne grafične nagrade Benjamin Franklin. Pravzaprav je dobil kar pet nagrad. Nagrade podeljuje Ameriško tiskarsko združenje.

DRAGO ZOREC & RDEČA VIAGRA

Drago Zorec, uspešen grafičar.

Benjamin Franklin (1706–1790) je širokim množicam poznán kot ameriški politik 18. stoletja, ki je deloval tudi v Evropi – bil je ameriški poslanik v Parizu. Grafičarji poznamo tudi njegovo »predpolitično« delovanje. V Philadelphiji se je ukvarjal s tiskarstvom. Poleg visoke kakovosti ga je zanimala tudi estetika; bil je velik občudovalec pisav Angleža Baskervilla. Z njegovim delom se je seznanil v Angliji (med letoma 1824 in 1826), kjer se je učil in si pridobil naziv tiskarski mojster. Po vrnitvi v Philadelphijo je začel izdajati časopis

– *Pennsylvania Gazette*. Njegovo podjetje se je hitro širilo, tiskarske podružnice je ustanavljal tudi v drugih krajih. Bil je prvi severnoameriški tiskar denarja. Pri dvainštiridesetih letih starosti se je upokojil. Lahko bi živel od dobička, ki ga je prinašalo njegovo podjetje, vendar se je ukvarjal z različnimi stvarmi: izumil je peč za ogrevanje, v Philadelphiji je ustanovil knjižnico, fakulteto (iz katere se je razvila univerza v Pensilvaniji), gasilski dom, zavarovalnico in bolnišnico, bil je politik in diplomat.

V čast Benjaminu Franklinu so v Philadelphiji ustanovili muzej tiskarstva. Prav tako se najprestižnejše priznanje za kakovost v grafični industriji imenuje po Benjaminu Franklinu (Benjamin Franklin Award). Ljubkovalno pravijo nagradi kar benny. Podeljuje jo Print Industries of America vsako leto konec septembra v Chicagu. Prav tako kot pri filmskem oskarju je tudi pri »grafičarskem oskarju« mogočih več nominacij. Kategorij je 26,

od katerih imajo nekatere še podkategorije. Na zadnji podelitvi leta 2003 je bilo skupno podeljenih 92 bennyjev. Poleg tega so bile dodeljene tudi manjše nagrade: 31 diplom, 156 priznanj, 1171 odlik. Na natečaj je prispele več kot 5000 izdelkov iz 15 držav. Najelitnejši benny se podeljuje za vrhunski izdelek na področju tiskarstva in se pomenljivo imenuje: Pravijo, da tega ni mogoče izdelati (They Said it Couldn't Be Done). Lani je to

Kipca Benjaminu Franklinu, ki ju je prejel Drago Zorec.

Slika zgoraj, zgradba podjetja D&D Global Group v Melbournu. Slika spodaj, notranji del nagrajene brošure.

nagrado prvič dobil neameriški tiskar. In to je prav Drago Zorec.

Drago Zorec je – večkrat – prvi. Prvi tiskar zunaj Združenih držav Amerike, ki je dobil to prestižno nagrado. Torej tudi prvi tiskar v Avstraliji, ki je dokazal vrhunsko kakovost. In ker si Slovenci radi lastimo uspehe drugih, hkrati tudi prvi in edini slovenski tiskar, ki si je prislužil to elitno nagrado. Moramo biti natančni: Drago Zorec je na zadnji podelitvi septembra 2003 dobil dva »grafičarska oskarja«, že omenjenega – najelitnejšega – in ben-

niya v kategoriji uporabe okoljevarstvenih materialov (Environmentally Sound Materials). Poleg tega je dobil še priznanje v kategoriji brošur ter dve odliki za: inovacije v tisku in tiskan lastni promocijski material. Nagrade je dobil že četrto leto zapovrstjo.

Drago Zorec je na natečaju kandidiral s promocijsko brošuro svojega podjetja formata 230 × 365 mm in obsega 24 strani. Poleg vrhunskega štiribarvnega tiska je v njej morebitnim strankam nazorno prikazan dvanajstbarvni tisk MCP (Multi Colour Process), ki ga je Drago Zorec

sam razvijal. Dvanajstim barvam lahko doda tudi kovinske barve. Z nadaljnjimi poskusi pa želi dodati še fluorescentne barve. Za dvanajstbarvni tisk ne uporablja konvencionalnega rastra, pač pa frekvenčnega. Za boljše ponazoritev detajlov in senc, še posebej v svetlih tonih, ter za intenzivnejše barve pa priporoča uporabo sublimacijskega rastra (kombinacija frekvenčnega in konvencionalnega rastra). Pri vpeljavi tega rastra v proizvodnjo Zorec sodeluje s podjetjem Agfa.

Uporaba številnih, tudi kovinskih barv v tisku nam lahko po-

ve, kdo so navadno naročniki Zorčevih storitev: proizvajalci avtomobilov (na primer: BMW, Chrysler), kozmetična industrija, draguljarji, urarji, reklamne agencije (na primer Saatchi & Saatchi). Njegove stranke so večinoma iz Avstralije in Združenih držav Amerike. Draga Zorca sem vprašala, kdaj bodo kakovostne fotografije, ki so značilne, na primer za revijo *National Geographic*, tiskane po »njegovi« metodi. Pravi, da se o tem resnično dogovarja. Hkrati pove, da je imel ponudbo za tisk avstralske izdaje modne revije *Vogue*, ven-

Naslovnica nagrajene brošure.

dar jo je moral zavrniti zaradi časovnih omejitev.

Drago Zorec se je rodil leta 1945 na Ptujju. Grafično šolo je začel obiskovati v Mariboru, končal pa leta 1964 v Ljubljani. Po končanem šolanju ga je čakala učna doba v Mariborskem tiskaru, nato pa je tri leta delal kot tiskar v Ptujski tiskarni. Z ženo Danico sta se odločila, da gresta iskat boljši kruh v daljno Avstralijo. Prvotno sta nameravala ostati samo tri leta. Odšla sta brez predhodnih zagotovil o službi ali stanovanju. Že prvi dan sta dobila zaposlitev: Drago kot tiskar na dvobarvnem tiskarskem stroju, Danica pa začasno v knjigoveznici. Drago je v tiskarni, kjer je začel, ostal deset let. Danica, diplomantka višje administrativne šole, pa je že po letu dni dobila delo s svojega področja. Drago Zorec pove, da sta imela

začetne težave z jezikom, vendar sta jih hitro odpravila, ker sta se takoj vpisala v jezikovni tečaj. Prav tako se je Drago izobraževal na univerzi RMIT v Melbournu.

Leta 1977 je ustanovil lastno tiskarsko podjetje z imenom D&D Printing. Jasno, D&D sta začetnici imen slovenskih zakoncev Zorec. Podjetje se je širilo in navkljub nasprotnim napovedim in priporočilom ustanovilo v podjetju še oblikovalski in fotografski oddelek (Studio 101). Leta 2001 se je podjetje preimenovalo v D&D Global Group. Drago Zorec pravi, da ga ne obravnava več kot samo »tiskarsko« podjetje, pač pa multimedijско podjetje. Saj pokriva vse, od ideje in oblikovanja prek tehnične izvedbe (priprava za tisk, tisk in dodelava) do distribucije. Vse to združuje tako imenovana rdeča tabletkina (red pill), ki se po-

javlja v predstavitvenem materialu podjetja. Rdeča tabletkina (tako kot v filmu *Matrix*) ponazarja napredek in tudi tveganje podjetja v nenehnem razvoju.

Sedež D&D Global Group je v Richmondu, vzhodnem predelu Melbournu, zastopništvo (prodaja) pa je tudi v središču Sydneyja. V podjetju je danes zaposlenih okrog petdeset ljudi. Zorec pravi, da je že po letu delovanja lastne tiskarne zaposlil prvega tiskarja. Hkrati se spominja, da je za odobritev posojila za nakup prvega tiskarskega stroja moral predložiti plan potencialnih strank. Avstralija je dežela številnih priseljencev in tudi v Zorčevem podjetju so zaposleni različnih, kar dvajsetih nacionalnosti. Pravi, da je eden njegovih najboljših tiskarjev Miran Fideršek, sicer Mariborčan, ki dela v podjetju že štirinajst let. Vprašam ga, kaj pričakuje od svojih zaposlenih. Razloži, da je nepisano pravilo biti na voljo sedem dni v tednu celih štiriindvajset ur, in hkrati doda, da je temu primerno tudi plačilo. Vsekakor pa so dobre delovne navade, izkušnje, natančnost in inovativnost zaželeni značilnosti zaposlenih. Spominja se, da se je točnosti, reda in discipline naučil že v srednji šoli, pa tudi kasneje v tiskarni v Mariboru. Pravi, da so k temu pripomogli tudi treningi nogometa, najprej v Kidričevem in pozneje v Ljubljani.

Drago Zorec je še danes povezan z univerzo RMIT: študentom omogoča praktično usposabljanje. Pa ne samo avstralskim študentom, v njegovem podjetju se usposabljujejo študentje grafične tehnologije iz Stuttgarta in Los Angelesa. Sodeluje tudi z Royal Melbourne Institute. Velja omeniti, da je za kakovost ti-

skarskih izdelkov dobil tudi nacionalna avstralska tiskarska priznanja (National Printing Awards).

Ko sem komunicirala z Dragom Zorcom (po e-pošti in v pogovoru v Ljubljani), sem dobila vtis, da je intenzivno, natančno in inovativno delo, ki je okronano tudi z nagradami, zanj kot nekakšna droga – nenenehna spodbuda za nadaljnje delo.

No, da ne bo »droga« prehud izraz, pa naj bo »viagra«.

Klementina MOŽINA
Univerza v Ljubljani

LITERATURA IN VIRI

Agfa screening technology – Improving the Power of Print
<<http://news.agfa.com/corporate/news.nsf/>>
3. 6. 2004

D&D Global Group
<<http://www.ddglobalgroup.com>>
23. 4. 2004

Graphic Arts Information Network
<http://www.gain.net/PIA_GATF/awards/>
11. 5. 2004

Kipphan, H.
Handbook of Print Media
Berlin: Springer, 2001

Možina, K.
Knjižna tipografija
Ljubljana: Filozofska fakulteta in Naravoslovnotehniška fakulteta, 2003

RMIT University
<<http://www.rmit.edu.au>>, 3. 6. 2004

Romano, F. J., Romano, R. M.
Encyclopedia of Graphic Communications
Upper Saddle River: GATF, 1998

Sublima XM
<http://graphics.agfa.com/commercial/screening/sublima_xm/>, 3. 6. 2004